

Nogle iagttagelser af fugle i Sydvestgrønland 1973-75

STEFAN PIHL

(With an English summary: *Observations of birds in Southwest Greenland, 1973-75*).

INDLEDNING

Perioden 20/7 1973 til 13/8 1975 tilbragte jeg som lærer på Grønland; 20/7-24/10 1973 i Godthåb og resten af tiden i Sydprøven (Nanortalik Distrikt). Observationer af fugle er, såvidt mit arbejde tillod, gjort under hele mit ophold disse to steder samt under en sejlads med M/S Disko på strækningerne Godthåb-Julianehåb-Godthåb 15-21/8 1973. Det bør nævnes, at jeg i 1974 var bortrejst 16/6-9/8 og i 1975 23/6-24/7, i begge tilfælde på sommerferie i Danmark.

Da de fleste af mine iagttagelser stammer fra området i og omkring Sydprøven, skal jeg kort redegøre for de geografiske og klimatiske forhold i området. Sydprøven, der bebos af ca. 600 mennesker, ligger på 60°28' N, 45°34' W, placeret på spidsen af Lichtenau-fjordens højre arm (Fig. 1) i et terræn af under 50 m høje fjelde med 20-30 cm høj vegetation. Skærgården strækker sig ca. 12 km ud og består af 50-300 m høje klippeøer med ringe eller ingen vegetation. Stedet er beliggende i den del af det lavarktiske Grønland, som storisen omslutter i forårs- og sommermånederne, og fuglefaunaen bærer præg deraf.

Dr. phil. Finn Salomonsen takkes for faglig bistand. Endvidere takkes Hans Meltofte for kritisk gennemlæsning af manuskriptet.

MATERIALET

Materialet er indsamlet under min daglige færden i Godthåb og Sydprøven, samt under private sejlture i skærgården ud for Sydprøven og i Lichtenaufjorden; sejlture der desværre af og til har været umuliggjort igennem længere perioder af dårligt vejr eller storis. Da jeg, som nævnt, har været bortrejst en væsentlig del af yngletiden både i 1974 og

1975, er mine registreringer af ynglefugle selvsagt mangelfulde. De afviger ikke væsentligt fra Salomonsen (1950), og skal bortset fra Tejst *Cepphus grylle* ikke yderligere omtales.

Følgende artsgennemgang indeholder først og fremmest efterårstrækfugle og vintergæster, idet vejen for forårsfuglene går direkte til ynglepladsen uden andet end de nødvendige ophold, eksempelvis kan nævnes, at efterårets talrigeste trækfugl, Riden *Rissa tridactyla*, ikke er set om foråret overhovedet. Artsgennemgangen er ikke fuldstændig, idet kun arter, hvor jeg har gjort observationer af nogen nyhedsværdi i forhold til Salomonsen (1967) omtales.

Aldersangivelserne følger kalenderåret: 1. års betyder fødselsår, etc.

ARTSGENNEMGANG

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus**

En iagttaget mellem Storskråper *Puffinus gravis* ud for Frederikshåb både 16/8 og 19/8 1973. Tredie forekomst i Grønland (Salomonsen 1967).

Kongederfugl *Somateria spectabilis*

Nedlagdes i november og december 1973 i stort tal ved Sydprøven. Stikprøveoptællinger af landede fangster af Ederfugl Sp. *Somateria* sp. (ialt ca. 600 fugle) gav 40-60 pct. Kongederfugle, hvoraf under 1 pct. var udfarvede hanner (jfr. Zebbe, 1973). Svigtede delvis i vinteren 1974-75.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Set forbitrækkende ved Sydprøven fire gange ultimo august-primio oktober 1974.

Rørvagtel sp. *Porzana* sp.

En set flere gange ved Dr. Ingrid's Hospital i Godthåb 2/10 1973. Det var ikke muligt at

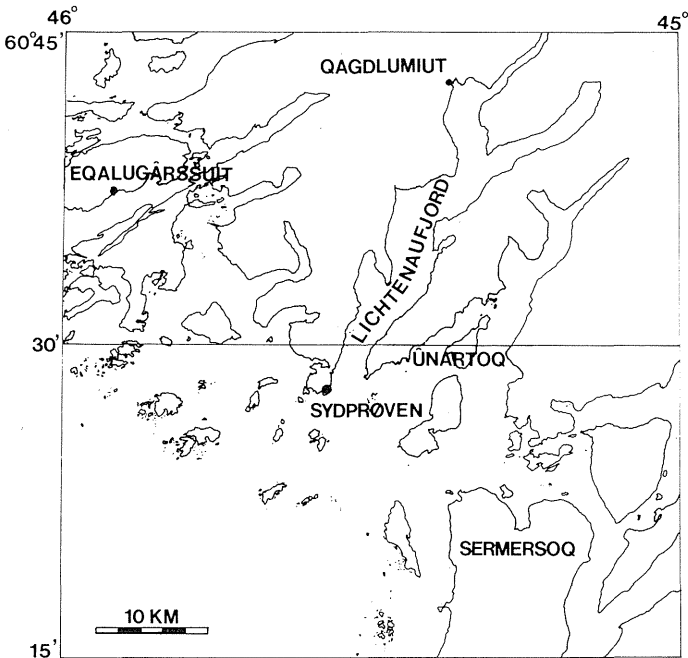

Fig. 1. Området omkring Sydprøven (Nanortalik Distrikt). Sydprøven area (Nanortalik District).

afgøre, hvorvidt det drejede sig om Sorarørvagtel *Porzana carolina* eller Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*, der tidligere er truffet henholdsvis 11 og 9 gange på Grønland (Salomonsen 1967).

Stor Præstekrave *Charadrius hiaticula*

Fåtallig på efterårstræk ved Sydprøven. Medio august-ultimo september 1-6 næsten daglig. En 1. års sås så sent som 28/10 1973 i Sydprøven.

Stenvender *Arenaria interpres*

Talrigere på efterårstræk ved Sydprøven end Stor Præstekrave. 4-10 daglig primo august-ultimo september.

Rødben *Tringa totanus**

En sås trække ind over Sydprøven 4/4 1975. Fuglen, der var relativt mørk, tilhørte rimeligvis underarten *robusta*, der yngler på Island. Arten er tidligere truffet 6 gange på Grønland (Salomonsen 1967).

Sortgrå Ryle *Calidris maritima*

Almindelig på efterårstræk ved Sydprøven fra primo oktober; således sås en flok på ca. 30 forbitrækkende 21/10 1974. Bygdens tidevandszone rummer december-februar 20-30 fugle.

Sandløber *Calidris alba*

En ad. rastede på sandstranden på Unartoq

1/9 1974. Er kun få gange tidligere truffet syd for Disko-området.

Storkjove *Stercorarius skua*

Iagttaget to gange. En set ved Godthåb 26/7 1973 og to ved Sydprøven 24/8 1974.

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus*

En ad. af lys fase blev iagttaget to gange ud for Frederikshåb 16/8 1973.

Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus*

Salomonsen (1967) skriver om Almindelig Kjove: »Trækket mod syd går over havet, og man kan derfor ikke vente sig mange genganger«, og om Havterne *Sterna paradisaea*: »Den vestgrønlandske bestand trækker i september mod syd gennem Davisstrædet, i reglen langt fra land«. Det var derfor at forvente, at begge arter kun yderst sporadisk ville optræde i Sydprøven, der ligger syd for yngleområdet for begge arter (Salomonsen 1950). Dette var imidlertid kun tilfældet for Havterne, som jeg på intet tidspunkt iagttagte ved Sydprøven. Almindelig Kjove var derimod ikke ualmindelig i perioden medio august-medio september, hvor enkeltindivider eller småflokke (max. 4 18/8 1974) sås næsten daglig, også i vejræssigt stille perioder. En gengangst 21/10 nævnes af Salomonsen (1967) som ekceptionel sen, ikke desto mindre iagttaget jeg mellem Eqalugarssuit og Sardloq en 1.

års 25/10 1973. Dagen efter sås en mørkfarvet fugl ved Sydprøven (samme?). Ved Semersøq sås en 1. års så sent som 9/11 1974.

Sølvmåge *Larus argentatus*

En ad. sås trække syd gennem Davisstrædet mellem Frederikshåb og Arsuk 24/10 1973. Endvidere en 3. års i Julianehåb Havn 13/8 1974. Salomonsen (1967) omtaler 9 forekomster på Grønland, men arten er uden tvivl meget overset.

Hættemåge *Larus ridibundus*

Salomonsen (1967) opregner ialt 11 forekomster fra Grønland. Imidlertid ekspanderer arten kraftigt og har siden 1969, omend fåtalligt, ynglet i Julianehåb Distrikt (Salomonsen pers. medd.). Også uden for ynglesæsonen er arten blevet mere almindelig. Jeg iagttog selv 13 Hættemåger (6 ad. og 7 1. års). Bortset fra to ad. ved Qagdumiut i Lichtenau fjorden 8/6 1975, der muligvis var på vej mod yngleplads, var de altid i selskab med andre mågearter. I en ynglekoloni af Hvidvinget Måge *Larus glaucooides* i Søndre Strømfjord sås en øjensynlig oversomrende ad. 22/7 1973. Henholdsvis 3/8 og 8/8 1973 sås ved Godthåb en ad. i selskab med Hvidvinget Måge og Ride. Ligeledes ved Godthåb sås en 1. års sammen med Gråmåge *Larus hyperboreus* og Ride 22/10 1973. Under parallelle observationsforhold sås henholdsvis 24/8, 12/9 og 14/10 1974 en 1. års i en stor flok Rider, der havde søgt læ for hård blæst i skærgården ved Sydprøven. En ad. fouragerede sammen med Hvidvinget Måge og Svartbag *Larus marinus* ved dumpen i Sydprøven 26-27/1 1975.

Ride *Rissa tridactyla*

Yngler ikke i området omkring Sydprøven, men er, som omtalt, områdets talrigste træk-gæst om efteråret. De første ikke yngledygtige fugle ankommer, så snart storisen er forsvundet, som regel i juli. Medio august-primio november ses dagligt 50-250 rastende fugle (hvoraf 5-10 pct. er 1. års). På dage med stærk vind mellem syd og vest, hvor fuglene søger læ bag øerne i skærgården, kan 1-2.000 ses raste (20-40 pct. 1. års). Seneste forekomst er en ad. ved Sydprøven 8/12 1974. En genmelding skal omtales, idet en ad. Ride blev skudt ved Sydprøven 3/9 1974. Fuglen var mærket som pull. på Runde, Herøy, Norge 31/7 1970.

Sabinemåge *Xema sabini*

En 1. års sås i en ynglekoloni af Havterne i munden af Ameralikfjorden (Godthåb Distrikt) 27/8 1973.

Tejst *Cephus grylle*

I folkemunde omtales Tejsten på Grønland tit og ofte som værende tilknyttet isskodser og isfjelde, og det er også min erfaring, at man oftest finder den fouragerende i umiddelbar nærhed af is. Ikke alene større strandede isfjelde på lavere vand, men også, omend ikke så ofte, på dybere vand, og da så godt som altid i tilknytning til drivende is, et forhold jeg ikke tidligere har set omtalt.

Jeg fandt til min overraskelse Tejsten almindeligt ynglende på øerne ud for Sydprøven. Imidlertid godtgjorde en samtale med Finn Salomonsen, at forholdet, omend ikke tidligere omtalt, er gammelkendt.

Fuglene samles i maj på vandet i umiddelbar nærhed af ynglepladsen, hvor de bliver og gennemfører deres ynglen (således i 1974), hvis ikke istæthed overstiger 7-8/10 hvilket tvinger dem bort. Til sammenligning kan nævnes, at Kortnæbbet Lomvie *Uria lomvia*, der ikke yngler i området, forsvinder ved en istæthed på 2-4/10 eller mindre. Af ovennævnte kan ses, at storisen i visse år med store koncentrationer kan forårsage yngleoverspringsår for Tejsten (1975 delvist overspringsår).

Vindrossel *Turdus iliacus*

En rastende i Sydprøven 22-26/12 1973. Er tidligere truffet 17 gange som træk- eller vintergæst på Grønland (Salomonsen 1967).

Rødflanket Skovsanger *Dendroica pennsylvanica**

En juv. iagttoges 12/9 1974 i Sydprøven. Anden forekomst i Grønland (Salomonsen 1967).

Snespurv *Plectrophenax nivalis*

Overvintrer i ikke helt ringe tal i Sydvestgrønland, oftest i byer eller bygder, men småflokke kan dog også ses i indlandet, såfremt sne-dækket ikke fuldstændig skjuler al vegetation. I Sydprøven overvintrede 1973-74 ca. 40 fugle og i 1974-75 ca. 75 fugle. Begge vintre var mere end 75 pct. af fuglene hanner.

ENGLISH SUMMARY

**Some observations of birds
in Southwest Greenland 1973-75**

In the period 20/7-24/10 1973 the author worked in Godthaab, and in the period 24/10 1973 to 13/8 1975 in Sydprøven (Nanortalik District) (Fig. 1). Observations of birds were carried out whenever possible, except for the summer holidays in 1974 and 1975. The observations of breeding birds are not mentioned, due to the lack of observations in the breeding season, but do not differ noticeably from Salomonsen (1950). Of the migratory and winter visitors this paper only deals with those of some new interest in relation to Salomonsen (1967).

As stated by Zobbe (1973) the juveniles of King Eider *Somateria spectabilis* are in some years numerous in Southwest Greenland and were shot in great numbers at Sydprøven in November and December 1973. A remarkable difference in occurrence was found between Arctic Skua *Stercorarius parasiticus* and Arctic Tern *Sterna paradisaea*, as Arctic Skua was seen nearly every day at Sydprøven during the autumn migration, and Arctic Tern was never seen. Of Blackheaded Gull *Larus ridibundus*, 13 birds were recorded (6 ad. and 7 1st year), and except for two adults seen 8/6 1975 in the inner Lichtenaufjord, probably on their way to the breeding site, they were always in company with gulls of other species. Adults were seen in January, June, July and August, and 1st year birds were seen in August, September and October. Kittiwake *Rissa tridactyla* was found to be the most numerous autumn migrating species at Sydprøven. Especially on days with heavy winds the numbers might reach 1-2000. A recovery of a Kittiwake ringed as pull. in

Norway and shot as ad. at Sydprøven in September is mentioned. The behaviour of Black Guillemot *Cepphus grylle* preferring areas in the immediate vicinity of smaller and bigger icebergs is described.

Uncommon species were seen several times. Sooty Shearwater *Puffinus griseus* was seen at Frederikshåb. A Crane Sp. *Porzana sp.* (either Spotted Crane *Porzana porzana* or Sora Rail *Porzana carolina*) was seen at Godthåb. Redshank *Tringa totanus* was seen at Sydprøven and Sanderling *Calidris alba* was seen at Unartoq. Great Skua *Stercorarius skua* was recorded twice as well as Herring Gull *Larus argentatus*. Redwing *Turdus iliacus* was once observed as a winter visitor at Sydprøven and Chestnut-sided Warbler *Dendroica pennsylvanica* was seen at Sydprøven.

Late observations are mentioned for Ringed Plover *Charadrius hiaticula*, Arctic Skua and Kittiwake.

LITTERATUR

- Salomonsen, F. 1950: Grønlands Fugle. — København.
 Salomonsen, F. 1967: Fuglene på Grønland. — København.
 Zobbe, B. 1973: Nogle kommentarer til Salomonsen, F.: Fuglene på Grønland. — Dansk orn. Foren. Tidsskr. 67: 65-66.

Manuskriptet modtaget 1. marts 1976.

Forfatterens adresse:
 Stengårdsvej 33
 4690 Haslev

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus*, lys fase, fotograferet i Davisstrædet af Frank Wille.

